

Ministarstvo za demografiju,
obitelj, mlade i socijalnu
politiku u partnerstvu s
Gradom Đakovom
organizira konferenciju

Doprinos
JLP(R)S
demografskoj
revitalizaciji
Slavonije,
Baranje i
Srijema

21. svibnja 2019. godine, Đakovo

Poštovani sudionici i čitatelji,

veliko mi je zadovoljstvo predstaviti Knjižicu sažetaka izlaganja kao dio pozitivne priče i suradnje između predstavnika JLP(R)S, Ministarstva i znanstvenika iz područja demografije i srodnih područja. Demografska revitalizacija jedan je od najvećih izazova s kojim se kao društvo susrećemo, a rješenje moramo tražiti u sinergijskom djelovanju svih dionika vlasti, zbog čega je osobito važna suradnja središnjih tijela državne uprave te jedinica područne i lokalne samouprave.

Upravo s ciljem koordinacije demografskih politika, Ministarstvo u suradnji s jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave kontinuirano prikuplja i objavljuje podatke o demografskim mjerama koje se provode. Istraživanje se odvija sa svrhom stjecanja uvida u različite mjere i aktivnosti koje se provode na lokalnoj i županijskoj razini, kako bi se omogućila razmjena informacija te učinkovito koordiniranje demografskih mjera koje se provode i planiraju na razini države. Vjerujemo da će podaci pobuditi zanimanje svih općina, gradova i županija, kao i šire javnosti, i potaknuti ih na osmišljavanje i provedbu novih poticajnih mjera.

Konferencija u Đakovu prva je u nizu konferencija koje će Ministarstvo u partnerstvu s jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave organizirati tijekom 2019. i 2020. s temom demografske revitalizacije, aktualnih demografskih trendova kao i doprinosa JLP(R)S-a demografskoj revitalizaciji, vodeći pritom računa da sve hrvatske regije budu obuhvaćene.

Neka Knjižica sažetaka izlaganja bude podsjetnik na naše susrete u kojima zajedno tražimo rješenja u smjeru demografske revitalizacije. Mislimo globalno, ali i djelujmo lokalno kao što to rade naše općine, gradovi i županije pozitivnim primjerima, kako bismo uspjeli poboljšati kvalitetu života svih obitelji u svim krajevima naše domovine.

Radujemo se zajedničkim susretima!

Ministrica za demografiju,
obitelj, mlade i socijalnu politiku

Nada Murganić

Ministarstvo za demografiju,
obitelj, mlade i socijalnu
politiku u partnerstvu s
Gradom Đakovom
organizira konferenciju

Doprinos JLP(R)S demografskoj revitalizaciji Slavonije, Baranje i Srijema

21. svibnja 2019. godine, Đakovo

Dvorana biskupa Antuna Mandića,
Središnja biskupska i fakultetska knjižnica,
KBF u Đakovu

PROGRAM KONFERENCIJE

MODERATOR: **Marija Muškić** | Grad Đakovo

09:30 - 10:00 registracija sudionika

OTVARANJE KONFERENCIJE I UVODNO OBRAĆANJE

10:00 - 10:30 dr. sc. **Vladimir Dugalić** | izv. prof. i dekan KBF-a u Đakovu

Petar Lagator | zamjenik župana Osječko-baranjske županije

Marin Mandarić | gradonačelnik Grada Đakova

Ivica Bošnjak | pomoćnik ministrice, Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku

IZLAGANJA SUDIONIKA I PANEL RASPRAVA - 1. SESIJA

10:30 - 12:30

10:30 - 12:00 dr. sc. **Dražen Živić** | Institut društvenih znanosti Ivo Pilar | „Aktualne demografske prilike i perspektive revitalizacije Slavonije, Baranje i Srijema“

dr. sc. **Domagoj Novosel** | Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku | "Demografska kretanja u Hrvatskoj u 20. stoljeću"

dr.sc. **Robert Skenderović**, Hrvatski institut za povijest, Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje | „Bijela kuga u Slavoniji – uzroci i dugo trajanje“

dr. sc. **Pero Aračić** | Katolički bogoslovni fakultet u Đakovu | "Demografski izazovi i pitanja za društveno i crkveno djelovanje"

12:00 - 12:30 Panel rasprava

12:30 - 13:30 Pauza / ručak

IZLAGANJA SUDIONIKA I PANEL RASPRAVA - 2. SESIJA

13:30 - 16:00

13:30 - 13:45 **Ivana Udovičić** | Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku
„Demografske mjere, aktualni natječaji i novo financijsko razdoblje“

13:45 - 15:30 **Predstavnici JLS - primjeri dobre prakse, izazovi, financiranje**

Robert Francem | zamjenik gradonačelnika Grada Đakova

Marin Piletić | gradonačelnik Grada Novske

Josip Jakobović | načelnik Općine Strizivojna

Domagoj Varžić | zamjenik gradonačelnika Grada Belišća

Marijan Tomas | načelnik Općine Vladislavci

15:30 – 16:00 Panel rasprava

16:00 – 16:30 Zatvaranje konferencije

Marin Mandarić

gradonačelnik Grada Đakova

UVODNA RIJEČ

Stvaranje uvjeta za kvalitetan život u Slavoniji i Hrvatskoj ostvaruje se trajnim ulaganjem u komunalnu infrastrukturu, u razvoj gospodarstva, obrazovanja, sigurnog okružja itd., ali ono najvažnije, tj. temeljni problem koji nam svima mora biti polazište i svrha, ulaganje je u ljude i njihov ostanak. Potencijal i vrijednost našeg čovjeka vidljivi su u snazi kojom se nosi s teškim životom u domovini, ali i još težim u tudini kada u nju ode. Sada je potpuno jasno da su samo ljudi snaga zajednice i da sve što radimo mora biti usmjereno na njihov ostanak, povratak onih koji su otišli i razvoj mladih koji će se uspješno nositi s izazovima budućnosti te stvarati uvjete za sretan život u Đakovu, Slavoniji, Hrvatskoj.

Upravo ova konferencija i govori o tome kako se na alarmantno stanje odgovara aktivnim i kvalitetnim radom na svim razinama, tj. vertikalom suradnje i organizacije oko stvaranja populacijske politike od lokalne do nacionalne razine. Dvosmjerna komunikacija i distribucija odgovornosti i reakcije nužna je za ozbiljan razvoj. Stoga mi je iznimno drago što je konferenciju o važnosti i ulozi jedinica lokalne i područne samouprave u demografskoj problematici Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku organiziralo u partnerstvu s Gradom Đakovom. Očito je da su naši napori i brojne mjere u ovom kratkom mandatnom razdoblju prepoznate ne samo na lokalnoj već i na nacionalnoj razini. Smatram svojom osobnom i političkom obavezom trajno se brinuti o pozitivnoj promjeni demografske slike moga Đakova, Slavonije i Hrvatske te vjerujem da je to pravi iskaz domoljublja i privrženosti svojoj domovini, a samo zajedničkim snagama svih građana možemo krenuti u smjeru pozitivnih demografskih trendova.

AKTUALNE DEMOGRAFSKE PRILIKE I PERSPEKTIVE REVITALIZACIJE SLAVONIJE, BARANJE I SRIJEMA

Recentni demografsko-statistički pokazatelji upozoravaju da se Slavonija, Baranja i Srijem nalaze u procesu ukupne depopulacije, koja je generirana dugoročnim i kontinuiranim djelovanjem brojnih destabilizacijskih odrednica demografskoga razvoja kao i sve nepovoljnijim dinamičkim trendovima napose u prirodnom, mehaničkom i općem kretanju stanovništva. Aktualni trendovi u demografskoj dinamici, bioreprodukciji i migracijama upućuju na to da se istok Hrvatske ubrzano prazni pod jakim sinergijskim utjecajem umiranja brojnijeg od rađanja i iseljavanja većeg od doseljavanja stanovništva. Prema službenim podacima u razdoblju od 2001. do 2017. samo na osnovi prirodnoga pada i negativnog salda vanjske migracije demografski gubitak Slavonije, Baranje i Srijema iznosio je (najmanje) –80.957 stanovnika, što je –3,9% prisutnoga stanovništva iz 2001. godine. Prema procjeni DZS-a sredinom 2017. u istočnohrvatskim su županijama živjela ukupno 732.744 stanovnika, što znači da su od posljednjega popisa (2011.) te županije izgubile više od 73 tisuće stanovnika, prosječan godišnji demografski gubitak iznosio je 10,5 tisuća stanovnika, a stopa ukupne depopulacije bila je približno –9,1%. Relevantne projekcije predviđaju da će se depopulacijski trend u ukupnom kretanju stanovništva Slavonije, Baranje i Srijema nastaviti, pa i ojačati do sredine ovoga stoljeća, uz daljnje jačanje neravnoteže u strukturi stanovništva prema dobi s obzirom na fertilitnost te radnu i ekonomsku aktivnost stanovništva. Nastavi li se dosadašnji trend demografskoga izumiranja kao tipa općega kretanja stanovništva, društveni, ekonomski i demografski razvoj i napredak Slavonije, Baranje i Srijema bit će pod velikim znakom pitanja i upitne ostvarivosti. To, ujedno, znači da je primjena neodgodivih, sveobuhvatnih i dugoročnih mjera demografske revitalizacije kao integrativnoga dijela ekonomske, populacijske, obiteljske, socijalne i regionalne politike, od nemjerljivoga nacionalnoga i strateškog interesa Republike Hrvatske.

Ključne riječi: Slavonija, Baranja i Srijem, depopulacija, prirodni pad, negativna migracijska bilanca, demografsko starenje, demografsko izumiranje

dr. sc. **Domagoj Novosel**
Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade
i socijalnu politiku
načelnik Sektora za demografski razvoj

DEMOGRAFSKA KRETANJA U HRVATSKOJ U 20. STOLJEĆU

Nepovoljna demografska kretanja na teritoriju današnje Republike Hrvatske uvjetovana su historijskim procesima dugoga trajanja te oblikovana početkom osmanskih prodora na područje hrvatskih zemalja. Počevši od toga razdoblja nadalje intenziviraju se unutarne i vanjske migracije stanovništva Hrvatske te se stvaraju prve hrvatske emigrantske zajednice u europskim zemljama. Sve do 20. stoljeća hrvatsko društvo ima izrazito ruralan karakter s poljodjelstvom i stočarstvom kao glavnim izvorom prihoda domicilnog stanovništva. Nositelji novoga građanskog sloja početkom stoljeća uglavnom su trgovci i obrtnici stranog podrijetla, čiji se potomci uglavnom uspješno integriraju u hrvatski nacionalni korpus te prihvaćaju hrvatsko ime. Velike prekretnice demografskih kretanja Hrvatske nastaju u 20. stoljeću. One su posljedica deagrarizacije društva, iseljavanja zbog ekonomskih i političkih prilika, ratnih gubitaka u tri velika rata te promjena političkih i društvenih okvira. Svi navedeni činitelji snažno su utjecali na demografsku sliku Hrvatske, ali i njezina društvena obilježja u kojima se postupno mijenjao i hrvatski identitet. Urbanizacija Hrvatske osobito nakon Drugoga svjetskoga rata dovodi do demografskog rasta gradova, osobito četiri velika središta; Zagreba, Splita, Rijeke i Osijeka. Šezdesetih godina i s postupnom liberalizacijom režima otvaraju se granice za ekonomsku emigraciju, koja, iako demografski oslabljuje samu Hrvatsku, jača ekonomsku snagu stanovništva zbog priljeva deviza iz inozemstva. Domovinski rat i stvaranje suverene Republike Hrvatske donose nove demografske žrtve, a ulazak u Europsku uniju i mobilnost stanovništva u Europi bez granica stvaraju nove izazove za cjelokupno hrvatsko društvo i demografske politike. U skladu sa svim tim cilj je ovoga izlaganja prikazati glavne silnice koje su djelovale na demografska kretanja u Hrvatskoj tijekom 20. stoljeća te kvantitativne podatke zasnovane na statističkim izvorima i istraživanjima.

Ključne riječi: demografija, Hrvatska, 20. stoljeće, ratovi, bolesti, migracije

dr. sc. **Robert Skenderović**
Hrvatski institut za povijest
Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje
Zagreb – Slavonski Brod

BIJELA KUGA U SLAVONIJI – UZROCI I DUGO TRAJANJE

„Bijela kuga“ kao demografska pojava odnosi se na smanjenje nataliteta i fertiliteta. U Slavoniji su je uočili katolički svećenici još krajem 19. stoljeća te otad stalno upozoravaju na taj problem. Oni su tada primijetili da je tadašnje stanovništvo Slavonije naglo promijenilo svoje tradicionalne obrasce planiranja obitelji, pa se krajem 19. i početkom 20. stoljeća počeo širiti obrazac planiranja obitelji s jedno djetetom ili njih dvoje. To je uzrokovalo nagli pad broja rođene djece, a neki svećenici optuživali su takvo planiranje obitelji i za depopulaciju koja se u isto doba pojavila.

Iako se „bijela kuga“ u Slavoniji može pratiti već oko 150 godina, njezini se uzroci tijekom desetljeća mijenjaju. Prije 150 godina slavonsko je stanovništvo bilo pretežito agrarno te je i planiranje obitelji s jednim djetetom ili njih dvoje bilo odgovor na agrarne prilike, ponajviše na usitnjavanje zemljišnog posjeda. Međutim, tijekom 20. stoljeća došlo je do snažne modernizacije društva pa se i „bijela kuga“ u Slavoniji više ne pojavljuje kao odraz agrarnih odnosa, već kao posljedica modernizacijskih trendova i urbanizacije. „Bijela kuga“ zapravo nikad nije ni bila slavonska specifičnost. U znanstvenim istraživanjima tu pojavu nazivamo padom fertiliteta, a to je problem s kojim se suočavaju mnoge države svijeta. Iako se neke razvijene države hvale određenim uspjesima u suzbijanju pada fertiliteta, nesumnjivo se može općenito reći da se sve one oslanjaju na imigraciju kako bi riješile smanjenje udjela mladog stanovništva.

Ključne riječi: „bijela kuga“, Slavonija, natalitet, fertilitet, modernizacija, urbanizacija, imigracija

DEMOGRAFSKI IZAZOVI I PITANJA ZA DRUŠTVENO I CRKVENO DJELOVANJE

S obzirom na razmjere, usudit ću se reći da se dogodilo više kolapsa u biću hrvatskoga naroda. Prvi je ljudski: riječ je o tome da već desetljećima imamo pojavu neženjenja i neudavanja. Drugi jest kolaps institucije braka, a riječ je o tome da je broj brakova sve manji i sve je više rastava i razvoda. Treći jest generativni kolaps, jer prosječna obitelj ima malo više od 1,3 djeteta. Četvrti kolaps jesu djeca opterećena razvodom i rastavom. Peti je kolaps iseljavanje iz Hrvatske i BiH. Mnoštvo pitanja koja su tipično vrijednosna. Valja se usredotočiti na ono bitno i postaviti si neka ne baš lagana pitanja i tražiti odgovore: 1) Zašto se mladi ne žene i ne udaju? 2) Zašto su brakovi tako nestabilni? 3) Zašto se ne radaju djeca ili ih se rada sve manje? 4) Zašto se ljudi boje budućnosti, neuspjeha, nezaposlenosti...? 5) Zašto pobjeđuju mitovi kao onaj o slobodnom tržištu? Što je Crkva činila na općem planu? Na općemu planu Crkva je reagirala na sve ove procese dvije godine zaredom: izvanrednom Sinodom (2014.): Pastoralni izazovi vezani uz obitelj u kontekstu evangelizacije, te jednom redovitom (2015.): Poziv i poslanje obitelji u Crkvi i suvremenom svijetu. Dokument 2016.: *Amoris laetitia – Radost ljubavi*. 2. Crkva se morala zapitati i ne želi prati ruke. 3. Za sakrament ženidbe traži pastoralno 'praćenje'. 4. Traži da župa bude temelj bračnoga i obiteljskog rada. 5. Crkva želi pomagati poput poljske bolnice (AL 291). Što je naša Crkva u Hrvatskoj činila? Hrvatska biskupska konferencija još je 2002. izdala svoj temeljni dokument: Direktorij za obiteljski pastoral Crkve u Hrvatskoj. Uspostavljene su strukture na razini HBK i biskupija. Organizirano je nekoliko studijskih dana za svećenike. Potrebni naglasci u crkvenom radu u istočnoj Hrvatskoj? 1) Priprava na ženidbu najmanje jednu godinu. 2) Praćenje braka i obitelji na župnoj razini. 3) Božji poziv. 4) Programi: duži, zahtjevniji i trajni programi; 5) Kvalificirani suradnici. Mjere koje bi mogle promijeniti naše pristupe 1. Ne "vatrogasne" mjere; 2. Ustavni zakon; 3. Povratak ranije i nedavne migracije Hrvata. 4. Vrijednosna klima. 5. "Prijatelj obitelji"; 6. Domoljublje. 7. HBK; 8. Hrvatski obiteljski institut. Kao prioritete ističem: 1) opći odgoj; 2) majčinstvo u hrvatskom društvu – javnosti; 3) financijsko poticanje. Cijela je Europa pred ozbiljnim kolapsom braka – obitelji i djece kao njezine budućnosti. Stoga sanacija onoga što nam se događa neće biti uopće lagana jer će se ukupni europski ugođaj teško mijenjati. Mi u Hrvatskoj moramo biti ustrajni i raditi "protiv struje".

Ključne riječi: kolapsi, pitanja, Crkva, naglasci u radu, mjere, prioriteti

Ivana Udovičić

Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade
i socijalnu politiku

Voditeljica Službe za istraživanje i koordinaciju
demografske politike

DEMOGRAFSKE MJERE, AKTUALNI NATJEČAJI I NOVO FINACIJSKO RAZDOBLJE

Kao jedno od prioritetnih područja u kojima sinergijski trebaju djelovati tijela državne uprave i jedinice područne i lokalne samouprave određeno je ulaganje u infrastrukturu i usluge namijenjene djeci.

Takvo ulaganje ima neosporno utjecaj i na širu zajednicu te zajedno s uspješnim pronatalitetnim politikama na nacionalnoj i lokalnoj razini pridonosi stvaranju preduvjeta za ostanak obitelji u zajednici. U ostvarenju tih zadaća gradovi i općine naši su partneri koji svojom pronatalitetnom politikom mogu ublažiti nepovoljne demografske trendove.

Kada govorimo o mjerama aktivne demografske politike, Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku od 2018. godine provodi dvije mjere u suradnji s gradovima i općinama, a koje su usmjerene na poboljšanje materijalnih uvjeta i unaprjeđenja usluga u sustavu ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja. U Hrvatskoj se kontinuirano od 2018. godine, sredstvima osiguranima u Državnom proračunu i fondovima EU-a, ulaže, putem projekata više resora, u gotovo 300 novih objekata dječjih vrtića, ali i poboljšanje materijalnih uvjeta i povećanje prostornih kapaciteta postojećih objekata. Možemo reći da gotovo svakodnevno započinje ili se završava projekt na objektu dječjeg vrtića u svim regijama Republike Hrvatske. Ukupno ulaganje u infrastrukturu i unaprjeđenje usluga u dječjim vrtićima s državne razine u 2018. i 2019. iznosi više od milijardu kuna, a intencija je da se ulaganje s nacionalne razine nastavi i u sljedećem financijskom razdoblju. Krajnji je cilj ulaganja, među ostalim, smanjiti postojeće regionalne nejednakosti i osigurati ravnomjeran razvoj svih gradova i općina u Republici Hrvatskoj.

Ključne riječi: demografske mjere, infrastruktura, državni proračun, ESF, sinergijsko djelovanje

Robert Francem

zamjenik gradonačelnika Grada Đakova

SRETNA I ZADOVOLJNA OBITELJ TEMELJ JE ZDRAVOG DRUŠTVA

Demografska slika Grada Đakova, Slavonije, pa i cijele Hrvatske može se promatrati na nekoliko načina. S jedne strane, može se promatrati globalno unutar promjene sustava vrijednosti stoljeća u kojemu živimo i kojoj svjedočimo, ali i u kontekstu sveobuhvatnih suvremenih kretanja, a s druge strane može se promatrati u kontekstu lokalno uvjetovanih problema na koje se usmjerenom politikom jedinica lokalne i regionalne samouprave može utjecati. U javnom, tj. svakodnevnom diskursu ova se problematika često banalizira i rješenje se pojednostavljeno vidi u osiguravanju materijalnih uvjeta kao nužnom elementu stabilnosti kojim će se osigurati bolji prirast stanovništva i spriječiti iseljavanje. Financijska sigurnost građana nije nešto što jamči demografsku obnovu, ali je sigurno važan element bez kojega se ne može.

Promatrano lokalno, tj. na razini Grada Đakova, demografska stabilnost i u nekim razdobljima povijesti povećanje broja stanovništva bili su uvjetovani brojnim migracijama i doseljavanjima. Naime, u povijesti se u naš kraj doseljavalo stanovništvo iz ekonomsko-političkih razloga iz raznih krajeva Europe i Hrvatske. Migracije njemačkog stanovništva u nekoliko navrata, kao i naseljavanje iz područja Dalmacije, Bosne i Hercegovine, Zagorja, Like itd. u različitim su okolnostima pridonosili permanentnoj obnovi pozitivne demografske slike Đakova i Đakovštine. Među ostalim činiteljima snažan su utjecaj imale i vrijednosti koje su donosile migracijske skupine. Naime, donedavno su socioekonomski uvjeti bili daleko od povoljnih za većinu stanovništva, a nemalom broju obitelji egzistencijalna borba za elementarne uvjete preživljavanja bila je pitanje svakodnevice. Istodobno su te iste obitelji bile mnogobrojne, tj. s troje i više djece. Dakle, natalitet nije ovisio o sigurnosti i uvjetima života. Možda je baš borba za preživljavanje i uvjetovala takvu sliku. Sociologija prepoznaje upravu tu promjenu svrhovitosti obitelji, tj. temelja na kojima se ona gradi i opstaje. Uloga obitelji kao radne zajednice nestaje u dvadesetom stoljeću promjenom tržišta rada i sve prisutnijega kapitalističkog utjecaja na razvoj potrošačkog društva, a razvojem obrazovnog sustava i institucionalne brige o djeci gubi se inkulturacijska uloga obitelji. Emocionalne veze i individualne potrebe postaju temelji bračne zajednice, što ima i brojne implikacije na formiranje i opstojnost obitelji. Globalni socioekonomski standardi, nastali pod utjecajem zapadnoga civilizacijskog naslijeđa, tehnološki i vrijednosno hrane individualizam te stvaraju atomizaciju društva. Potreba za potomstvom postaje nevažna u odnosu na individualni razvoj i emocionalnu vezanost. Jednostavno se više nema vremena za obi-

telj. Stalni priljev stanovništva migracijama iz tradicionalnih područja odavno je stvar prošlosti. Posljednja migracija dogodila se za vrijeme i netom nakon Domovinskog rata, a danas iscrpljeni prostori tradicionalnih migracijskih polazišta i njihovo interesno preusmjeravanje na nova odredišta, Slavoniju i Đakovštinu ostavljaju na onima što ostaju, a takvih je sve manje.

Uloga jedinica lokalne samouprave upravo je stvaranje pozitivnog okruženja u jazu tranzicije tradicionalnih i suvremenih sustava vrijednosti. Potrebno je osigurati prostor za razvoj individualnih potreba društva te emocionalnih međuljudskih, ali i veza s prostorom, gradom, prirodom i korijenima pripadnosti. Dakle, potrebno je graditi identitet na interesu i emocionalnosti. Da bi se navedeno i ostvarilo, potrebno je mnogo sustavnosti i mudrosti, a Grad Đakovo nastoji to postići mnogim poticajnim mjerama. Teško je izdvojiti određenu djelatnost ili proračunsku stavku kao demografsku mjeru jer problem demografije ne može se ni promatrati ni rješavati parcijalno. Potreban je holistički pristup da bi se počeli događati pozitivni pomaci. Kao i mnogi gradovi u Hrvatskoj, tako je i Đakovo tek poreznom politikom Vlade Republike Hrvatske, tj. decentralizacijom poreznih prihoda u proračunu osiguralo dodatna sredstva za potrebne promjene čiji će učinci biti vidljivi i utjecati na promjenu demografske slike tek u budućnosti. Grad Đakovo prepoznaje važnost obitelji kao jezgre društva te čini sve da bi nositeljima obitelji bila dana sigurnost da sav svoj potencijal usmjere na ostvarenje kvalitete života i standard koji će ih učiniti zadovoljnim. Sretna i zadovoljna obitelj temelj je zdravog društva.

Ključne riječi: sustav vrijednosti, politika, jedinica lokalne samouprave, obitelj, životni standard, emocionalne veze, individualne potrebe, migracija stanovništva, pozitivno okruženje

Marin Piletić

gradonačelnik grada Novske

DEMOGRAFSKE MJERE GRADA NOVSKE „NOVSKA NA 1. MJESTU“

Grad Novska od sredine 2017. uveo je i počeo provoditi niz demografskih mjera na svome području.

S obzirom na tendenciju smanjivanja broja novorođene djece u Novskoj od 2013. godine, kada je taj broj pao ispod 200 novorođene djece godišnje, pristupilo se cjelovitom paketu mjera koje jedinica lokalne samouprave može pokrenuti i za koje može osigurati financiranje u svom proračunu.

Program „Kolica za novljanskog klinca“ dugogodišnja je mjera koja se provodi u Gradu Novskoj, zahvaljujući kojoj se roditeljima za svako novorođeno dijete isplaćuje jednokratna novčana naknada u iznosu od 1.000,00 kuna. Izmjenom programa u 2017. godini ove novčane naknade povećane su i sada iznose 2.500,00 kuna za prvo dijete u obitelji, 5.000,00 kuna za drugo dijete i 10.000,00 kuna za treće dijete u obitelji.

Krajem 2018. godine Grad Novska i Gradsko društvo Crvenog križa pokrenuli su program „Novljanskog paketa za bebe“ koji dobivaju svi roditelji novorođene djece. U paketu se nalaze potrepštine za majku i dijete u prvim tjednima života poput odjevnih i higijenskih potrepština u vrijednosti 1.500,00 kuna po paketu.

Akadske godine 2018./2019. Grad Novska povećao je iznose studentskih stipendija s 560,00 kuna na 800,00 kuna mjesečno za obitelji s troje ili više djece. Stipendije ostvaruju svi studenti s područja Grada Novske koji su se javili na javni poziv i ne ostvaruju drugu vrstu stipendije.

Na području Grada Novske nekoliko proteklih godina velik broj djece ostao je bez upisa u vrtić, stoga je Grad Novska preuređio prostor Pastoralnog centra bl. A. Stepinca u dvije vrtičke skupine, koje su započele s radom u siječnju 2018. godine, a potom je započeo s projektom izgradnje novoga područnog vrtića Stribor u Novskoj s pet novih skupina (jedna jaslička i četiri vrtičke).

U Dječjem vrtiću Radost 2018. godine započeli smo i s programom učenja engleskog jezika putem tableta i računalne aplikacije, što je besplatno za sve polaznike vrtića predškolce.

Godine 2018. zaustavljen je pad novorođene djece od 2012. do 2017.

Josip Jakobović, mag. educ. philol. croat. et mag.
educ. hist.
načelnik Općine Strizivojna

DEMOGRAFSKE MJERE OPĆINE STRIZIVOJNA

Svjesni velikih migracija stanovništva i negativnoga prirodnog prirasta koji za posljedicu imaju narušenu demografsku sliku, Općina Strizivojna u svom djelovanju aktivno radi na promicanju mjera koje će spriječiti taj trend. Sve mjere mogu se svesti na direktne i indirektne, a kao najveća direktna mjera ističe se izgradnja i opremanje dječjeg vrtića ukupne vrijednosti gotovo 9 milijuna kuna, kroz koju će se osigurati adekvatni uvjeti za djece predškolske dobi. Za svako novorođeno dijete isplaćuje se jednokratna naknada za opremanje u iznosu od 2.000,00 kn, što je povećanje od 100% u odnosu na 2017. godinu. Osim navedenog, Općina za djecu s prebivalištem u Strizivojni sufinancira i kraći program predškolskog odgoja u trajanju od 3 sata dnevno te troškove dječjeg vrtića u iznosu od 500,00 kn mjesečno. Za djecu koja pohađaju osnovnoškolsko obrazovanje, u suradnji s Osječko-baranjskom županijom sufinancira se prehrana, a samostalno se svim učenicima od 1. do 8. razreda osnovne škole osiguravaju besplatne bilježnice i likovne mape. Srednjoškolcima je omogućeno pohađanje besplatnih priprema za državnu maturu u prostorijama Općine. Indirektno se na demografiju utječe nižom cijenom komunalnog doprinosa (1,00 kn/m³) te stopom prireza od 0% za privatne i pravne osobe. U pripremi su mjere stipendiranja učenika srednjih škola i studenata te nagrađivanje najboljih među njima. Također, u pripremi su i mjere poticanja kupnje prve nekretnine mladim bračnim parovima na području Općine, što ima za cilj pridonijeti demografskoj revitalizaciji.

Ključne riječi: Strizivojna, demografija, mjere, revitalizacija, vrtić, prirast

Domagoj Varžić

zamjenik gradonačelnika Grada Belišća

POTICAJNE SOCIJALNO-DEMOGRAFSKE MJERE GRADA BELIŠĆA

Zajedničkim djelovanjem svih – od države i županija do općina i gradova – možemo pridonijeti demografskom oporavku Republike Hrvatske. U Gradu Belišću odlučili smo se znatan dio sredstava dobivenih kao posljedica učinka porezne reforme usmjeriti upravo na mjere socijalne i demografske politike i mjere poticanja gospodarstva, a ostali dio sredstava ostaviti za financiranje projekata Europske unije.

U 2019. godini provodimo program koji obuhvaća 25 poticajnih socijalno-demografskih mjera, a neke od njih s najvećim udjelom povećanja izdvajanja sredstava jesu: besplatan vrtić i 10 %-tno povećanje plaća zaposlenicima vrtića (3.744.000 kn; povećanje 924.000 kn); izgradnja stanova iz programa poticane stanogradnje (3.384.000 kn); studentske stipendije (820.000 kn; povećanje 193.500 kn); naknada za novorođenčad (500.000 kn, povećanje s 4.000 na 5.000 kn po novorođenom djetetu); besplatni udžbenici za osnovnu školu (800.000 kn; ako država preuzme na sebe financiranje, sredstva će se preusmjeriti); socijalna samoposluga (200.000 kn); mliječna kuhinja za učenike osnovne škole (100.000 kn); uskrsnice za umirovljenike (250 kn); božićnice za nezaposlene (250 kn); besplatan gradski prijevoz srednjoškola (360.000 kn).

Kao dodatan poticaj svima koji žele u budućnosti graditi nove objekte ili rekonstruirati stare i živjeti na području svih naših osam prigradskih naselja, odlučili smo da će u sljedećem razdoblju biti oslobođeni plaćanja komunalnog doprinosa i komunalne naknade svi koji se odluče biti novi stanovnici naših sela.

Ključne riječi: Belišće, demografski oporavak, socijalno-demografske mjere, stipendije, besplatan vrtić

Marjan Tomas

načelnik Općine Vladislavci

PROGRAM UREĐENJA NASELJA I DEMOGRAFSKE OBNOVE

Općina Vladislavci osnovana je 1997. godine i u svom sastavu ima tri naselja. Prema popisu stanovništva Republike Hrvatske 2011. godine Općina Vladislavci ima 1882 stanovnika, od čega je 943 muškaraca, a 939 žena. Poljoprivredne površine na području općine Vladislavci zastupljene su s 1.583 ha, što čini 78% površine Općine te dobar dio radno sposobnih direktno je ili indirektno vezan uz poljoprivrednu proizvodnju. Osim poljoprivredne proizvodnje velik broj osoba zaposlen je i u drvnoprerađivačkoj industriji u Vladislavcima. Nezaposlenost u omjeru ukupnog broja stanovništva na dan 1. svibnja 2019. iznosi 5,26%.

Na području općine Vladislavci djeluje jedna osnovna škola u naselju Vladislavci, a ukupno su osnovnim obrazovanjem u Općini obuhvaćena 234 učenika. U naseljima općine Vladislavci ne djeluje niti jedan dječji vrtić, a svake se godine pri osnovnoj školi održava predškolski program koji pohađa približno 30 djece.

Izazovi današnjice svake JLS u Hrvatskoj jesu odseljavanje te manji broj rođenih u odnosu na broj umrlih. S tim problemima i izazovima susreće se i Općina Vladislavci te su u skladu s tim poduzete radnje koje rezultiraju pozitivnim trendovima. Temelj za razvoj je „Strategija razvoja Općine Vladislavci“ koja je izrađena 2015. godine, a na kojoj se zasnivaju sve projektne aktivnosti. Među ostalima najvažnija je aktivnost „Program uređenja naselja i demografske obnove“, koji se temelji na pomoći stanovništvu svih dobnih skupina.

Program čine mjere: Subvencije za izgradnju novih stambenih objekata i kupovina stambenih objekata na području Općine Vladislavci – 225.000,00; Sufinanciranje priključenja na komunalnu infrastrukturu kućanstvima – 200.000,00; Sufinanciranje energetske obnove obiteljskih kuća – 100.000,00; Program samozapošljavanja dugotrajno nezaposlenih osoba kroz program plastične proizvodnje voća, povrća i cvijeća – 300.000,00; Besplatan vrtić i jaslice za svu djecu – 450.000,00; Besplatna prehrana za sve učenike osnovne škole i predškolskog programa – 150.000,00; Kupovina školskih udžbenika – 150.000,00; Pomoć novorođenoj djeci – 90.000,00 (3000,00 po djetetu); Sufinanciranje rada zdravstvenih ustanova – 40.000,00; Sufinanciranje prijevoza i stipendiranje učenika i studenata – 200.000,00; Subvencije socijalno ugroženim i starijim domaćinstvima – 100.000,00. Ukupno ulaganje u demografske mjere iznosi 2.005.000,00 kn godišnje, a planirani ukupni proračun općine za 2019. godinu iznosi 15.434.187,75 kn s izvornim prihodima od 4.000.000,00 kn.

Odlikujemo se konkretnim rezultatima: veća stopa nataliteta; veliko smanjenje nezaposlenosti, omogućen ostanak i opstanak mladih obitelji, vidljiv rezultat u povratku onih koji su otišli na privremeni rad u inozemstvo.

Ključne riječi: Vladislavci, demografski oporavak, demografska obnova, subvencije, besplatan vrtić

Naslov:

Doprinos JLP(R)S demografskoj revitalizaciji
Slavonije, Baranje i Srijema

Knjižica sažetaka konferencije održane u Đakovu,
21. svibnja 2019., u organizaciji Ministarstva za
demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku i
Grada Đakova

Nakladnik:

Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade
i socijalnu politiku

Za nakladnika:

Nada Murganić, ministrica

Uredništvo:

Goran Blagus, dr. sc. Domagoj Novosel, Ivana Udovičić

Lektura i korektura: Sanda Uzun Ikić

Grafičko oblikovanje: Miranda Herceg

Tisak: Correctus Media d.o.o., Zagreb

Naklada: 150 primjeraka

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo za demografiju,
obitelj, mlade i socijalnu politiku

Grad Đakovo

